

عوامل مؤثر در موقعیت اجتماعی دبیران تربیت بدنی از دیدگاه دانش‌آموزان متوسطه شهر اصفهان

مسعود نادریان جهرمی¹
اکبر جابری²

تاریخ وصول: 91/8/15
تاریخ پذیرش: 91/10/25

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی پایگاه اجتماعی معلمان تربیت بدنی از دیدگاه دانش‌آموزان مقطع متوسطه در شهر اصفهان بوده است. روش تحقیق حاضر توصیفی و از شاخه تحقیقات پیمایشی بوده است. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل تمامی دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر اصفهان بوده‌اند. با استفاده از فرمول تعداد 310 نفر به صورت نمونه‌گیری تصادفی هدفمند به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. ابزار تحقیق، پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته شامل 44 سؤال بود که پایگاه اجتماعی معلمان را در چهار مؤلفه (مهارت تخصصی و حرفه‌ای، خصوصیات شخصیتی و روابط انسانی، خصوصیات ظاهری و عوامل مادی) ارزیابی می‌کرد. پاسخگویان به سؤالات بر اساس مقیاس پنج ارزشی لیکرت از خیلی زیاد (5) تا خیلی کم (1) پاسخ می‌دادند. روایی پرسشنامه با نظرخواهی از متخصصان و صاحب‌نظران و پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ 0/89 بدست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS17 استفاده گردید. نتایج تحقیق نشان داد که «خصوصیات شخصیتی و روابط انسانی» بیشترین تأثیر را در ارتقاء موقعیت اجتماعی معلمان تربیت بدنی از دیدگاه دانش‌آموزان دارد. پس از آن «مهارت‌های

1- دانشیار دانشگاه اصفهان
Jaberi.27@gmail.com

2- دانشجوی دکترای مدیریت ورزشی دانشگاه تهران

تخصصی و حرفه‌ای»، «وضعیت ظاهری» و «عوامل مادی» به ترتیب بیشترین نقش را در تقویت پایگاه اجتماعی معلمان داشته‌اند ($F=59/48$ و $P\leq 0/01$).

واژگان کلیدی: موقعیت اجتماعی، معلمان تربیت بدنی، دانش‌آموزان مقطع متوسطه.

مقدمه

تعلیم و تربیت از بدو پیدایش انسان مورد توجه بوده اما اهمیت آن در قرون اخیر به طور فزاینده‌ای آشکار شده است. در حال حاضر، آموزش و پرورش کلید توسعه جوامع محسوب می‌شود و موفقیت و سعادت ملت‌ها به کیفیت تعلیم و تربیت آنها بستگی دارد. «بدون تردید آینده هر کشوی را می‌توان از سیمای کنونی آموزش و پرورش آن دریافت» (غلامی، 1379، ص 12). اهمیت تعلیم و تربیت به عوامل آن قابل تعمیم است در میان عوامل تعلیم و تربیت معلم بهترین عامل تلقی می‌شود در حقیقت می‌توان گفت که هیچ کشوری نمی‌تواند از سطح معلمانش بالاتر رود (دهقان، 1376). معلمان در همه ادوار تاریخ و نزد همه ملل جهان از حرمت شایسته‌ای برخوردار بوده‌اند و حتی کسانی که خود دارای مقام رفیعی بوده‌اند، در برابر معلمان تواضع نشان داده‌اند (صافی، 1377).

معلمی شغلی با ارزش و مقدس است که در همه جوامع و فرهنگ‌ها از جایگاه والایی برخوردار می‌باشد. همه دانش‌آموزان پیشرفت‌ها و موفقیت خود را در زندگی فردی و اجتماعی مدیون معلمان می‌دانند. امروزه معلم صرفاً به عنوان فردی که منبع اطلاعات بوده و مسائل علمی را به دانش‌آموزان انتقال می‌دهد، مورد توجه نیست. دانش‌آموزان بر اساس الگوگرایی، همه رفتارها، گفتارها و حرکات معلم را زیر نظر داشته و در وجود خویش حکاک می‌نمایند و آنها را در رفتارها و کردار خویش مجسم می‌سازند

(لواکیک¹، 2002). لذا بسیاری از صفات، ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی معلم بر نقش الگویی و تربیتی دانش‌آموزان مؤثر است. نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که دانش‌آموزان، بسیاری از الگوهای رفتاری خود را از معلمان الگو می‌گیرند. نحوه سخن گفتن و کلام معلمان، جملات و واژه‌هایی که به کار می‌برند مورد توجه دانش‌آموزان است. اگر بخواهیم به یک جامعه متعادل و انسانی برسیم باید معلم را مورد توجه قرار دهیم. مطلب بالا بیانگر نقش حساس معلمان در فرایند تعلیم و تربیت است درک حساسیت این نقش و ارزش نهادن بر آن از سوی عمومی مردم جامعه، به مفهومی اشاره دارد که در جامعه شناسی معادل پایگاه اجتماعی است. «منزلت یا پایگاه اجتماعی، آن‌شان یا مقام و موقعیتی است که برای یک فرد در جامعه قایلاند یا تلقی و ذهنیتی است که دیگران از آنچه شخص هست دارند» (نیک‌گهر، 1369، ص 17) اساسی‌ترین عامل برای ایجاد موقعیت مطلوب در تحقق هدف‌های آموزشی، معلم است (لونت²، 1998). اوست که می‌تواند حتی نقص کتاب‌های درسی و کمبود امکانات آموزشی را جبران کند یا برعکس، بهترین موقعیت و موضوع تدریس را با عدم توانایی در ایجاد ارتباط عاطفی مطلوب به محیطی غیرفعال و غیر جذاب تبدیل کند. در فرایند تدریس، تنها تجارب و دیدگاه‌های علمی معلم نیست که مؤثر واقع می‌شود، بلکه کل شخصیت اوست که در ایجاد شرایط یادگیری و تغییر و تحول شاگرد تأثیر می‌گذارد. بدون شک یک معلم در صورتی می‌تواند از عهده چنین مسئولیتی برآید که از مقبولیت لازم در جامعه و خصوصاً در بین دانش‌آموزان برخوردار باشد.

1. Levacic

2. Levent

فرجاد به نقل از وانهیل¹ و کوک² می‌گوید: «برای بررسی نظام آموزشی یک کشور کافی است ببینیم معلمان در درون نظام آموزشی آن چه وضعیتی دارند، زیرا اعتبار یک نظام آموزشی به اعتبار مقام معلم آن نظام وابسته است» (قاسمی‌نژاد، 1383). منزلت یا پایگاه اجتماعی، شأن یا موقعیتی است که برای یک فرد در جامعه قائل‌اند، یا تلقی و ذهنیتی است که دیگران از آنچه شخص هست، دارند (شعبانی، 1378). عوامل بسیار زیادی در شکل دادن موقعیت اجتماعی تأثیرگذار می‌باشند. محققان علوم اجتماعی بر پنج عامل اساسی: نوع شغل، سطح سواد، میزان درآمد، سبک زندگی و الگوی مصرف برای تعیین موقعیت اجتماعی اتفاق نظر دارند (ترکفر، 1377؛ سعیدی‌پور، 1373؛ اصلاحی، 1383). علاوه بر این، محققان معتقدند که عوامل مهم دیگری چون خصوصیات، ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی و میزان مهارت‌های شغلی بر ارتقاء یا تنزل موقعیت اجتماعی مؤثر می‌باشند (تزور³، 2006). «کسانی که به موقعیت‌های حساس و با ارزش اجتماعی یا به تعبیری منزلت شغلی بالا به لحاظ انجام وظایفی با مهارت‌ها و توانایی‌های استثنایی دست می‌یابند، معمولاً از امتیازات و شأن اجتماعی بالاتری نیز برخوردار می‌گردند» (ادیبی، 1354).

درس تربیت بدنی به دلیل سازگاری با تمایلات و خواسته‌های دانش‌آموزان مورد علاقه آنها می‌باشد. آنها بازی و ورزش را دوست دارند و معلمان ورزش را دوست صمیمی خود می‌دانند. معلمان تربیت‌بدنی در مدارس تأثیر زیادی بر شکل‌گیری شخصیت و رفتار دانش‌آموزان دارند. زیرا آنان فرایند اجتماعی شدن را به صورت عملی و رو در رو به دانش‌آموزان

---

1. Vanhill
2. Cook
3. Tozer

آموزش می‌دهند. معلمان چه کاری باید انجام دهند تا مورد احترام بیشتر واقع شوند؟ کلارک¹ (2001) گزارش داد وضعیت ظاهری معلمان از جمله تناسب اندام، زیبایی چهره و شیوه‌های لباس پوشیدن آنان مورد علاقه و توجه دانش‌آموزان است. در تحقیق دیگری اشاره شده است تبسم و خنده‌رویی معلمان و استفاده از جملات تشویقی تا حد بسیار زیادی موجب گرایش دانش‌آموزان به فعالیت‌های ورزشی خواهد شد (افتخاری، 1377). در تحقیق قاسمی‌نژاد و اسماعیلی عواملی نظیر پیشینه خانوادگی، قدرت اجتماعی، ویژگی‌های ظاهری، مذهب، مفید بودن، وضعیت اقتصادی و حیثیت شغلی در افزایش پایگاه اجتماعی معلمان مؤثر می‌باشد. در مطالعات باطنی (1372) عامل برقراری روابط انسانی با مسئولان، ارتقای شغلی یکسان باعث کاهش منزلت اجتماعی معلمان می‌شود.

مهارت‌های شغلی و توانایی معلمان در ارائه تمرینات ورزشی مفرح و شادی آفرین محبوبیت آنان را در بین دانش‌آموزان افزایش خواهد داد (ریوکیدن²، 2005). معلم هر اندازه دارای رفتار انسانی مطلوبی باشد، ولی از نظر علمی ضعیف و ناتوان تلقی شود، مورد قبول شاگردان واقع نخواهد شد. شخصیت متعادل همراه با تسلط علمی معلم، او را از نظر شاگردان با ارزش و اعتبار می‌سازد. معلمی از نظر علمی قوی است که به روش‌های ارائه محتوا و چگونگی برقراری ارتباط، آگاه و بر آنها مسلط باشد (سامرز³، 1997). در تحقیقی که در منطقه 13 تهران به منظور بررسی نیازهای دانش‌آموزان و علایق آنها در مدراس پرداخته، مشخص شد توجه معلم به تنوع رشته‌های مورد تدریس و همچنین احساس

1. Celark
2. Rivkin
3. Summers

رضایتمندی دانش‌آموزان از شیوه تدریس معلمان که به میزان تسلط معلمان ورزش به رشته‌های مختلف و همچنین مطالب علمی مرتبط با این رشته‌ها مربوط می‌شود (بنار، 1381). از دلایل و نکات مهمی است که دانش‌آموزان را به درس ورزش بیشتر علاقه‌مند می‌کنند و به طبع آن جایگاه معلمان ورزش در بین دانش‌آموزان با توجه به رضایتمندی آنها بیشتر می‌شود. دانش‌آموزان کلاس‌های مختلف از نظر سنی، بلوغ اجتماعی، آمادگی و ویژگی‌های شخصیتی با هم تفاوت دارند و نمی‌توان نسخه رفتاری خاصی را برای همه دانش‌آموزان تجویز کرد (کین¹، 1998). نکته اساسی این است که معلم نباید برای حفظ محبوبیت یا رابطه خوب خود را تا سطح شاگردان پایین بیاورد، زیرا در این صورت کنترل کلاس را از دست می‌دهد (هانسک²، 2004). معلم باید بتواند با برقراری ارتباطی متین، صمیمانه، جدی و با قدرت، موقیت خود را تثبیت کند. هوگنبرک³ و ریوکیدن⁴ (2006) صلاحیت حرفه‌ای معلم را توانایی تعامل با خود، فراگیران، مدرسه و محیط یادگیری و خانواده تعریف کرده است (هوگنبرگ، 2006). رعایت این نکات باعث افزایش محبوبیت معلم، در نتیجه حفظ موقعیت اجتماعی خود در محیط کاری می‌شود.

ماهیت کلاس تربیت بدنی به گونه‌ای است که بی-نظمی می‌تواند سریعاً بر فضای کلاس حاکم شود و باعث شکست اهداف فعالیت و اعتماد به نفس معلم گردد، به‌ویژه معلمین تازه کار شاید بیشتر با این مشکل مواجه شوند. اهمیت بیش از حد معلمان به نظم و انضباط در محیط یادگیری و یا عدم کنترل درست نظم و انضباط هر دو می‌تواند در روحیه شاد و پر جنب و جوش دانش‌آموزان تأثیر بگذارد و به طبع آن

---

1. Kain
 2. Hanushek
 3. Hogenbirk
 4. Rivkin

دیدگاه دانش‌آموزان نسبت به معلم و نحوه اداره کلاس تغییر کند. با این وجود مسائل یا مشکلات انضباطی همیشه در کلاس وجود دارد، مدل آموزش مسئولیت‌پذیری با اهداف رشد عاطفی- اجتماعی شاگردان و نیز تدوین مقررات دانش‌آموزی برقراری نظم کلاسی در بالا بردن موقعیت معلمان در بین شاگردان می‌تواند مفید واقع شود (بلوت¹، 1994). اگر چه شغل معلمی در همه جوامع و فرهنگها از ارزش و اعتبار بالایی برخوردار است. اما بر اساس گزارش محققان تعلیم و تربیت و جامعه شناسان، معلمان در ایران فاقد جایگاه اجتماعی مناسب در شأن ایشان هستند (کاردان، 1354؛ ابیضی، 1376). هر چند به نظر می‌رسد این مسئله، روندی جهانی است؛ چنانچه در گزارش دومین گردهمایی سازمان بین‌المللی کار (I. L. O) این نتیجه حاصل شد که موقعیت معلمان به مرحله فوق العاده پایینی تنزل کرده است (استینبریکنر²، 2002).

سؤال اساسی تحقیق این است که چه عواملی باعث افزایش یا تنزل موقعیت اجتماعی معلمان تربیت بدنی در بین دانش‌آموزان است؟

در این پژوهش به بررسی چهار عامل:

1. خصوصیات اخلاقی و روابط انسانی؛
2. مهارت‌های شغلی و حرفه‌ای؛
3. وضعیت ظاهری؛
4. عوامل مادی.

پرداخته و میزان تأثیر هر کدام از این عوامل در ارتقاء سطح جایگاه و موقعیت اجتماعی معلمان تربیت بدنی از دیدگاه دانش‌آموزان مشخص شده است.

روش تحقیق

---

1. Blout

2. Stinebrickner

روش تحقیق در پژوهش حاضر توصیفی- پیمایشی است. جامعه آماری تحقیق را تمامی دانش‌آموزان دبیرستان- های شهر اصفهان تشکیل می‌دادند. نمونه آماری پژوهش که با استفاده از فرمول محاسبه شد 310 نفر بودند که به روش نمونه‌گیری تصادفی هدفمند از بین دانش‌آموزان سال‌های اول تا چهارم دبیرستان انتخاب شدند. ابزار اندازه‌گیری پرسشنامه محقق‌ساخته شامل 44 سؤال بود که در آن از دانش‌آموزان خواسته شده بود تا نظرات خود را نسبت به میزان تأثیر چهار عامل خصوصیات اخلاقی و رفتاری، مهارت‌های تخصصی و حرفه‌ای، ویژگی‌ها و خصوصیات ظاهری و عوامل مادی در موقعیت اجتماعی معلمان خود به صورت مقیاس پنج درجه‌ای از خیلی زیاد (5) تا خیلی کم (1) در مقابل هر سؤال مشخص نمایند. روایی پرسشنامه توسط اساتید و صاحب‌نظران در مواردی همچون کیفیت سؤال‌ها، ترتیب قرار گرفتن، تنوع سؤال‌ها از نظر دشواری، تعداد سؤال‌ها و اجرای آزمون (زمان، مکان و فضا) بررسی شد و پایایی آن از طریق ضریب آلفای کرونباخ ($\alpha=0/89$) به دست آمد.

یافته‌های تحقیق

نتایج آمار توصیفی و استنباطی متغیرهای مورد مطالعه در تحقیق به ترتیب در جداول مربوطه ارائه شده است.

جدول 1. میانگین، انحراف معیار و اولویت شاخص‌های مهارت حرفه‌ای

اولویت	درصد پاسخ ها (بسیار زیاد و زیاد)	S.D	$\bar{x}$	شاخص‌های مهارت حرفه‌ای
1	87/2 %	0/98	4/52	داشتن احاطه علمی به مطالب
2	84 %	1/15	4/36	علاقه به تدریس و آموزش
3	82/5 %	0/89	4/31	هوش و ذکاوت معلم در آموزش
4	76 %	0/76	4/23	معلومات عمومی در حوزه ورزش
5	75/2 %	0/78	4/16	آمادگی برای پاسخگویی
6	71/8 %	1/23	4/13	توانایی در انتقال مهارت‌های ورزشی
7	69 %	1/12	3/94	به روز کردن دانش و اطلاعات
8	68/2 %	0/96	3/85	ابتکار عمل و خلاقیت در آموزش
9	68 %	0/94	3/81	استفاده از روش‌های متنوع در آموزش و تمرین
10	61 %	1/07	3/45	توانایی ایجاد انگیزه در یادگیری
11	59 %	1/13	3/36	فعال کردن شاگرد در تمرینات
12	53/1 %	0/95	2/98	داشتن روحیه پژوهشگری

نتایج جدول (1) نشان می‌دهد که از میان شاخص‌های مربوط به مهارت تخصصی و حرفه‌ای، داشتن احاطه علمی به مطالب و موضوعات ورزشی با میانگین 4/52 در اولویت اول و داشتن روحیه پژوهشگری با میانگین 2/98 در اولویت دوازدهم قرار گرفته است.

جدول 2. میانگین، انحراف معیار و اولویت شاخص‌های شخصیتی و رفتاری

اولویت	درصد پاسخ-ها (بسیار زیاد و زیاد)	S.D	$\bar{x}$	شاخص‌های شخصیتی و رفتاری
1	%93	0/86	4/38	نظم و انضباط
2	%89/2	1/26	4/36	عدم تحقیر و سرزنش دانش‌آموزان
3	%85	1/12	4/25	صداقت و اخلاص
4	%83	1/05	4/19	گشاده‌رویی و تبسم
5	%81/7	0/96	4/18	وقار و متانت
6	%78	0/76	4/14	حسن روابط با شاگردان
7	%76	1/08	4/13	جدیت در کار
8	%75/8	1/21	4/04	احترام به شخصیت و عزت نفس شاگردان
9	%73/1	1/18	3/96	رعایت عدالت
10	%71	1/06	3/77	تواضع و فروتنی
11	%70/6	0/98	3/74	اقرار به ندانستن در مواقعی که نمی‌داند
12	%69	0/94	3/71	شوخی طبیعی
13	%60	0/87	3/68	داشتن اعتماد به نفس
14	%56	1/24	3/61	هماهنگی گفتار و رفتار

نتایج جدول (2) نشان می‌دهد از بین شاخص‌های شخصیتی و رفتاری، نظم و انضباط در کار با میانگین 4/38 اولویت اول و هماهنگی بین گفتار و رفتار با میانگین 3/61 دارای اولویت چهاردهم می‌باشد.

جدول 3. میانگین، انحراف معیار و اولویت شاخص‌های خصوصیات ظاهری

اولویت	درصد پاسخ ها (بسیار زیاد و زیاد)	S.D	$\bar{x}$	شاخص‌های مربوط به خصوصیات ظاهری
1	%83/1	1/23	4/29	نشاط و سرحالی در هنگام تمرین
2	%81	0/98	4/26	سلامتی و تندرستی
3	%78	1/12	4/15	آراستگی و مرتب بودن وضعیت ظاهری
4	%76	0/98	4/07	سبک لباس پوشیدن
5	%69/2	1/06	3/87	استفاده از مواد خوشبو کننده
6	%67	1/17	3/86	قدرت بیان
7	%59	1/15	3/30	بلندی قد و عضلانی بودن
8	%51	1/03	2/54	نحوه آمد و شد (استفاده از وسیله نقلیه شخصی)

نتایج جدول (3) نشان می‌دهد نشاط و سرحالی معلمان در هنگام آموزش و تمرین با میانگین 4/29 اولویت اول و نحوه آمد و شد (استفاده از وسیله نقلیه شخصی) با میانگین 2/54 اولویت هشتم را دارد.

جدول 4. میانگین، انحراف معیار و اولویت شاخص‌های مادی

اولویت	درصد پاسخ‌ها (بسیار زیاد و زیاد)	S.D	$\bar{x}$	شاخص‌های مربوط به عوامل مادی
1	%81	0/98	3/5	سطح تحصیلات
2	%79	1/21	3/28	منزل مسکونی شخصی
3	%76	0/96	3/27	حمایت‌های مالی
4	%71	0/81	3/18	میزان درآمد
5	%69	1/12	3/08	منطقه و محل سکونت
6	%69/1	1/08	3/06	بیمه خدمات
7	%65	1/25	3/03	خدمات تفریحی و فرهنگی
8	%63	1/09	2/97	امکانات ویژه

9	%57	1/13	2/93	داشتن شغل دوم
10	%51	0/97	2/81	تسهیلات ویژه

نتایج جدول (4) نشان می‌دهد سطح تحصیلات معلمان تربیت بدنی با میانگین 3/5 اولویت اول و تسهیلات ویژه با میانگین 2/81 دارای اولویت دهم می‌باشد.

جدول 5. مقایسه میانگین نمرات عوامل مؤثر بر موقعیت اجتماعی معلمان

P	t	S ²	x	S	عوامل مؤثر بر موقعیت اجتماعی
0/001	28/026	3/59	3/98	0/554	خصوصیات اخلاقی و روابط انسانی
0/001	24/104	4/159	4/002	0/655	مهارت تخصصی و حرفه‌ای
0/001	20/911	3/813	3/797	0/600	ویژگی‌های ظاهری
0/014	20/472	5/441	3/134	0/856	عوامل مادی
$t^2 = 179/91$		$F = 59/48$		$sig = 0/01$	

با توجه به نتایج جدول (5)، چهار مؤلفه خصوصیات اخلاقی و تخصصی، مهارت حرفه‌ای، وضعیت ظاهری و عوامل مادی از دیدگاه دانش‌آموزان در افزایش پایگاه اجتماعی معلمان مؤثر می‌باشد. میزان تأثیر عوامل چهارگانه بر پایگاه اجتماعی معلمان یکسان نیست. بیشترین تأثیر مربوط به مهارت‌های تخصصی و حرفه‌ای و کمترین تأثیر مربوط به عوامل مادی بوده است ($P=0/01$ و $F=59/48$).

بحث و نتیجه‌گیری

معلمان برای اینکه بتوانند نقش اساسی خود را در فرایند تعلیم و تربیت ایفاء کنند باید از جایگاه مناسبی در بین افراد جامعه و دانش‌آموزان برخوردار باشند. بدون شک یک معلم در صورتی قادر خواهد رسالت آموزشی و پرورشی خویش را به طور مؤثر انجام دهد که از ابعاد مختلف مورد تأیید

جامعه و دانش‌آموزان خود قرار بگیرد. در فرآیند تغییر رفتار، یک معلم بدون داشتن یک جایگاه مهم و قابل توجه در اذهان دانش‌آموزان، هرگز قادر نخواهد بود. شخصیت و رفتار دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار دهد (جپسن¹، 2002). شیوه‌ای که جامعه به معلمان می‌نگرد و معلمی را به عنوان یک حرفه در نظر می‌گیرد، به طور مستقیم و غیر مستقیم توسعه حرفه‌ای معلمان را تحت تأثیر قرار می‌دهد (ووسمن²، 2004). نتایج تحقیق نشان داد چهار عامل: خصوصیات اخلاقی و روابط انسانی، مهارت‌های شغلی و حرفه‌ای وضعیت ظاهری و عوامل مادی در ارتقاء جایگاه معلمان تربیت بدنی و ورزش مؤثر می‌باشند. مهارت‌های شغلی و حرفه‌ای مورد نیاز معلمان ورزش یکی از شاخص‌های مهم برای افزایش موقعیت اجتماعی معلمان است، به نظر می‌رسد در جامعه کنونی معلمان ورزش کمتر به نظریه‌ها و اصول علمی در آموزش مهارت‌ها و حوزه درسی خود توجه دارند. یکی از این عوامل شاید به طرز فکر اولیاء دانش‌آموزان و به طبع آن دیدگاه دانش‌آموزان نسبت به درس تربیت بدنی و همچنین به مسائلی که می‌توانند در رابطه با این درس در کلاس تربیت بدنی از معلمان یاد بگیرند مرتبط باشد. اطمینان دانش‌آموزان از احاطه علمی معلمان تربیت بدنی نسبت به حوزه کاری موجب می‌شود دیدگاه دانش‌آموزان نسبت به معلمان تربیت بدنی تغییر پیدا کرده و به دنبال آن این نیاز در بین معلمان بیش از پیش احساس شود، که معلومات خود را با توجه به پیشرفت روزافزون علم علی‌الخصوص در زمینه تربیت بدنی و تندرستی ارتقاء دهند. توانایی معلمان در انتقال مطالب علمی مفید در زمینه‌های سلامت،

1. JEPSEN

2. WOESSMANN

بهداشت و آمادگی جسمانی و تناسب اندام به دانش-آموزان می‌تواند اعتبار علمی آنان را ارتقا دهد. از نظر دانش‌آموزان مهم‌ترین خصوصیت اخلاقی که می‌تواند پایگاه اجتماعی معلمان را نزد دانش‌آموزان ارتقاء یا تنزل دهد «نظم و انضباط» است. در حقیقت رعایت نظم و انضباط از جانب معلمان علاوه بر این که باعث افزایش کارایی، کیفیت کلاس درس و ضامن موفقیت معلم در کارش می‌شود، سبب می‌شود که دانش‌آموزان نیز به پیروی از آنان نظم و انضباط را رعایت نمایند. حضور به موقع در کلاس درس، شروع و پایان به موقع درس، ارزشیابی منظم، گرفتن بازخورد و حضور و غیاب منظم، به عنوان مصادیق بارز رعایت نظم و انضباط، باعث می‌شود که دانش‌آموزان با دید دیگری به معلم نگاه کنند به موقع درس بخوانند، تکالیف خود را به موقع انجام دهند، به موقع در کلاس حاضر شوند و معلم را الگو قرار دهند. وقار و متانت از جمله مواردی است که در رابطه با خصوصیات اخلاقی و از نظر دانش‌آموزان بیشترین تأثیر را در پایگاه اجتماعی معلمان داشته است، دبیران متین و با وقار از عظمت روحی و معنوی خاص نزد دانش‌آموزان برخوردار هستند.

وضعیت ظاهری معلمان از جمله داشتن تناسب اندام و آمادگی بدنی و سلامتی، نشاط و سرحالی در تمرینات و کلاس درس و استفاده از پوشش مناسب تا حد زیادی محبوبیت معلمان در بین دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد. نشاط و سرحالی معلمان در حین تدریس و آموزش موجب می‌شود که دانش‌آموزان با روحیه بهتر و اعتماد به نفس بیشتری به تمرین و ورزش بپردازند، و این باور در بین آنها نمود بیشتری پیدا کند که ورزش عامل مهمی برای بالا بردن طراوت و شادابی می‌شود. اصولاً دانش‌آموزان به معلمان با نشاط و تندرست بیشتر علاقه دارند و آنها را به عنوان یک الگو قرار می‌دهند. به طور کلی معلمان با وقار، متین و

جدي اما آرام که دارای تناسب اندام بوده و قادر باشند با ارائه تمرینات مفرح ورزشی رضایت دانش-آموزان را فراهم نمایند قادرند موقعیت اجتماعی خود را به طور چشمگیری بهبود بخشند. بهبود پایگاه اجتماعی معلمان نه تنها بر روابط اجتماعی آنها در محیط آموزشی و غیرآموزشی تأثیرگذار می‌باشد بلکه می‌تواند به طور غیرمستقیم بر فرایند یاددهی و یادگیری در محیط آموزشی مؤثر باشد و قدرت تأثیرگذاری و نفوذ معلمان را افزایش دهد. بدون شک توجه به نظریات و دیدگاه‌های دانش-آموزان به عنوان کسانی که به طور مستقیم به عنوان مخاطبان اصلی معلمان محسوب می‌شوند، می‌تواند به عنوان راهبردی در توسعه و بهبود کیفیت فرایندهای آموزشی و پرورشی مؤثر و راهگشا باشد. نتایج این تحقیق می‌تواند در جهت تقویت جایگاه اجتماعی معلمان در محیط‌های آموزشی مورد استفاده قرار گیرد. با توجه به اهمیت فرایند آموزش و پرورش و تحولات قابل توجه در ابعاد مختلف جامعه به نظر می‌رسد که مباحث مرتبط با آموزش و پرورش، معلمان و دانش‌آموزان در همه برهه‌های زمانی اهمیت خود را حفظ کرده و پیشنهاد می‌شود در این راستا به تحقیقات بیشتر در استان‌های دیگر پرداخته شود و زوایای مختلفی از روابط دانش‌آموزان و معلمان مورد بررسی و مطالعه قرار گیرد.

منابع فارسی

ابیضی، حجت‌الله. (1376). بررسی نیازهای مادی و معنوی (عزت نفس) معلمان و رابطه آن با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان (گزارش تحقیق). تهران: اداره کل آموزش و پرورش شهرستان‌های تهران.

- ادیبی، حسین. (1384). *جامعه‌شناسی طبقات اجتماعی*. تهران: انتشارات دانشکده علوم اجتماعی و تعاون.
- اصلاخانی، محمدعلی. (1383). *نقش مدیران و والدین در ارتقاء کیفیت برنامه‌های تربیت بدنی مدارس*. مجله زیور ورزش، شماره 26.
- اصل سعیدی‌پور، سعید. (1373). *بررسی وضعیت تربیت بدنی در مدارس استان خوزستان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم تهران.
- افتخاری، جواد. (1377). *بررسی و مقایسه امکانات و بودجه و نیروی انسانی تربیت بدنی مدارس پسرانه دولتی و غیر انتفاعی شهرستان کرج*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی دانشگاه اصفهان.
- اولیوا، پیتر، اف. (1379). *نظارت و راهنمایی آموزشی در مدارس امروز*. ترجمه: احمدی، غلامرضا و شهابی، سعیده. انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی خوراسگان.
- باطنی، حافظ. (1372). *بررسی عوامل مؤثر در رضایت و عدم رضایت شغلی معلمان تبریز*. چکیده دومین سمینار ارائه یافته‌های پژوهشی.
- بنار، نوشین. (1381). *بررسی هدف دانش‌آموزان از فعالیت در کلاس‌های تربیت بدنی مدارس راهنمایی و دبیرستان رشت*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه گیلان.
- ترک‌فر، احمد. (1377). *بررسی وضعیت برنامه‌های تربیت‌بدنی و ورزش در مدارس غیر انتفاعی استان کهگیلویه و بویراحمد*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، اصفهان: دانشگاه آزاد اسلامی خوراسگان.
- دهقان، داریوش. (1376). *گزارش همایش بین‌الملل بانکوک*. تهران: انتشارات سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، شماره 9.

- شعبانی، حسین. (1378). بررسی جایگاه اجتماعی معلمان ابتدایی، راهنمایی و متوسطه از دیدگاه خود آنان و اولیای دانش‌آموزان (گزارش تحقیق). سمنان: اداره کل آموزش و پرورش.
- صافی، احمد. (1386). سیمای معلم. تهران: انتشارات انجمن اولیا و مربیان وزارت آموزش و پرورش.
- غلامی، هاشم. (1389). وضع کنونی آموزش و پرورش و سیمای آینده. انتشارات اطلاعات.
- قاسمی‌نژاد، حمید و اسماعیلی، رضا. (1383). بررسی شأن و موقعیت اجتماعی معلمان از دیدگاه دانش‌آموزان مدارس راهنمایی تحصیلی و متوسطه استان اصفهان، سازمان آموزش و پرورش استان اصفهان، شورای تحقیقات.
- کاردان، علی‌محمد. (1384). علل تنزل مقام معلم در جامعه. انتشارات دانشگاه تهران.
- لی، جان. (1388). پایگاه اجتماعی معلمان در تایوان. ترجمه: کیومرث احمدی، تهران: انتشارات نشر نی.
- مقدس، علی‌اصغر. (1388). سنجش منزلت مشاغل در شهر شیراز. شیراز: انتشارات دانشگاه شیراز.
- نیک‌گهر، عبدالحسین. (1391). مبانی جامعه‌شناسی. تهران: انتشارات رایزان.

منابع لاتین

- Bloot, R., Browne, J. (1994). Factors Contributing to the Lack of Female leadership in school Physical Education, Journal of teaching in Physical Education. 14, 34- 59.
- HANUSHEK, E.A., J. F. KAIN, AND S. G. RIVKIN. (2002). "Inferring Program Effects for Specialized Populations: Does Special Education Raise Achievement for Students with Disabilities?" Review of Economics and Statistics, 84, 584-599.
- HANUSHEK, E. A., AND S.G. RIVKIN. (2004). "How to Improve the Supply of High Quality Teachers," in Brookings Papers on Education Policy 2004, ed. by D. Ravitch. Washington, DC: Brookings Institution Press, 7-25.

- Hogenbirk, Pieter et al. (2006). *Leraren: Klikt't professionaliseren voor een ict-practijk*, Utrecht: Inspectie van het onderwijs (In duch).
- JEPSEN, C., AND S. G. RIVKIN. (2002). "What Is the Trade-Off Between Smaller Classes and Teacher Quality?" National Bureau of Economic Research, Cambridge, MA.
- KAIN, J. F., AND D. M. O'BRIEN. (1998). "A Longitudinal Assessment of Reading Achievement: Evidence from the Harvard/UTD Texas Schools Project," University of Texas at Dallas, Dallas, TX.
- KAIN, J. F. (2001). "The UTD Texas Schools Microdata Panel (TSMP): Its History, Use and Ways to Improve State Collection of Public School Data," Paper Prepared for The Secretary's Forum on Research and Value-Added Assessment Data, U.S. Department of Education; <http://utdallas.edu/research/tsp/index.htm>.
- LEVA'CI'Ć, R., AND A. VIGNOLES. (2002). "Researching the Links Between School Resources and Student Outcomes in the UK: A Review of Issues and Evidence," *Education Economics*, 10, 313–331.
- Levent Ince et al. (1998). The effects of professional development on Technological Competency and Attitudes Urban physical Education teachers have Toward using Technology, *Journal of teaching in physical Education*, 259, 428- 440.
- RIVKIN, S. G., E. A. HANUSHEK, AND J. F. KAIN. (2005). "Variable Definitions, Data, and Programs for 'Teachers, Students, and Academic Achievement'," *Econometrica Supplementary Material*, 73, 2. www.econometricsociety.org.
- ROBERTSON, D., AND J. SYMONS. (2003). "Do Peer Groups Matter? Peer Group versus Schooling Effects on Academic Attainment," *Economica*, 70, 31–53.
- STINEBRICKNER, T. R. (2002). "An Analysis of Occupational Change and Departure from the Labor Force," *Journal of Human Resources*, 37, 192–216.
- SUMMERS, A. A., AND B. L. WOLFE. (1977). "Do Schools Make a Difference?" *American Economic Review*, 67, 639–652.
- Tozer, S., and Horsley, H. (2006). Professional Development of Teachers in physical Education – where are we now? *Journal of Teaching in physical Education*, 25, 450-456.
- WOESSMANN, L. (2004). "Educational Production in Europe," Paper Presented at 40th Meeting of Economic Policy in Amsterdam Ifo Institute for Economic Research at the University of Munich